

מִי יֵם הִי יֵם

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 560

חידודי שמעתתא (ל) – "ובלכתך בדרך" אב תשפ"ה

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

32. בירך ברכת "שהכל נהיה בדברו" ולא אכל ולא שתה, ולא הוי ברכה לבטלה, הכיצד?

עניני קדשים

33. איך יתכן שמקריבים קרבן תודה, ואין צריך להביא עמו ארבעים חלות?

34. איזו בהמה מכפרת, ומום אינו פוסל בה בכלל?

35. קרבן שלמים נאכל לשני ימים ולילה אחד (זבחים פרק ה' משנה ז') איזה שלמים נאכל ליום אחד?

36. א. מי פסול לעבודת כהנים כהן וכשר לעבודת הלויים?

ב. ומי פסול לעבודת הלויים וכשר לעבודת הכהנים?

שולחן ערוך

37. מהו הסימן בשו"ע המתחיל במילים: "ברוך אתה ד'... מלך העולם...?"

38. היכן מוזכר בשו"ע הלכות צרעת?

39. א. היכן יש בשו"ע (או"ח) סעיף אחד שיש בו שלוש אופנים?

ב. היכן יש בשו"ע (או"ח) סעיף שיש בו עשרים ואחד אופנים?

40. א. איזו הלכה בשו"ע מתחילה מב' כסלו?

ב. איזו הלכה בשו"ע מתחילה מראש חודש טבת?

משנ"ב

41. היכן במשנ"ב מזכיר הלכה וכתב שלומדים כן מסוגיית קמצא ובר קמצא? (ג' מקומות)

42. היכן מוזכר במשנ"ב פסוק מהפטרה של תענית ציבור: "ותחת הסרפד יעלה הדס" (ישעיהו נ"ה, י"ג)?

43. היכן מביא המשנ"ב הלכה בשם ספר "איגרת הטיול"?

44. היכן מביא המשנ"ב בהלכות יו"ט הלכה בענין ה'אפיקומן'?

45. בשו"ע (הל' קריאת שמע סי' ע' סעיף ב') מובאת פלוגת רש"י ור"ת אם קטן שהגיע לחינוך חייב בקריאת שמע, היכן מזכיר המשנ"ב שוב פלוגתא זו של רש"י ור"ת (לא בהל' קיש ותפילה)?

תשובות

תורה

1. כתוב ברש"י בפי' ויגש (בראשית מ"ד, י"ט) שיהודה אמר ליוסף "וכי בתך היינו מבקשים", משמע שהיתה לו בת.

2. כתוב: בְּנֵי נִפְתָּלִי תוֹלְדֹתֵם... (במדבר א', מ"ב), ואומר ה"בעל הטורים": בכולן אומר "לְבָנַי" לבד מנפתלי שהוא אומר "בְּנֵי", לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים.

3. כתוב ב"יתרוגוס יונתן" (בראשית א', ט"ז), וכן ברש"י (תענית כ"ז: על "עין יעקב") שהלבנה דיברה לשון הרע על השמש, ע"י שם, והכוונה כל דיבור שגורם רע לשני נחשב לשון הרע, כמבואר בספר ה"חפץ חיים" (כלל ג' סעיף ד'). לכן כיון שרצתה הלבנה שיקטין את שמש נחשב לשון הרע (הגר"י זילברשטיין שליט"א).

4. א. פי' וארא (שמות ז', י"ט): "ויאמר ד' אֶל מֹשֶׁה... – 33 מילים.

ב. פי' כי תשא (שמות ל"ד, י'): "ויאמר ה' אֶלְכִי כֶרֶת בְּרִית" – 33 מילים.

5. "ויאמרו איש אֶל אחיו אָבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ" (בראשית מ"ב, כ"א).

6. "מִקְמִים גְּמִימָה" (שמות י"ג, י').

7. א. "שמואל בן עמיהוד" (במדבר ל"ד, כ').

ב. "סתור בן מיקאל" (במדבר י"ג, י"ג).

ג. "יִשְׂאֹוֹל בֶּן הַנְּעֻנִי" (בראשית מ"ו, י').

8. לכך נסמכה כיבוד אב ואם לשמירת שבת בעשרת הדברות, רמז שאם מחדש תורה בשבת קודש מעטרין לאביו בעולם הבא ("שערי תשובה" סי' ר"צ בשם הארי"י ז"ל).

9. א. א"ח, כתוב בשו"ע (סי' נ"ח סעיף ב'), יש להקדים לקרוא קריאת שמע במהרה כל כמה שיוכל, ומפרש המשנ"ב משום "זריזין מקדימין למצוות", ע"י שם, וכן בכל שאר המצוות, וזה לפיכך מפי' העקידה "וַיִּשְׁלַח אֶבְרָהָם בְּבָקָר" (בראשית י"ט, כ"ז), ע"י שם.

ב. יו"ד, שוחטים רק עם סכין תלושה (שו"ע סי' ו' סעיף ב'), משום שנאמר: "וַיִּקַּח בְּיָדוֹ... וְאֶת הַמִּצְעָקֶת" (בראשית כ"ב, ו').

לע"נ

הרב גרשון מאיר בן ר' שלמה אינגבר ז"ל

נלב"ע ט"ז בניסן תשפ"ה

⊗⊗⊗⊗⊗

לע"נ

מרת גילה זהבה בת הג"ר מרדכי וינגרטן ע"ה

נלב"ע כ"ו בכסלו תשפ"ה

⊗⊗⊗⊗⊗

שאלות וחידודים לימי הנופש, שאפשר לקיים בהם

"ודברת בם... ובלכתך בדרך..."

תורה

1. האם ליוסף הצדיק היה בת?

2. באיזה שבט היו יותר בנות מבנים?

3. מי הראשון שדיבר לשון הרע?

4. מהו הפסוק הגדול ביותר בתורה במנין מילים?

5. היכן יש בתורה שם מילים בזה אחר זה המתחילות באות א'?

6. היכן כתוב בתורה 4 פעמים "מי" ברציפות?

7. היכן מוזכרים בתורה שמואל מיכאל ושאל?

8. היכן מרומז בתורה שאם מחדש חידושי תורה בשבת מקיים כיבוד אב ואם?

9. איזה הלכה למעשה מכל אחד מחלקי השו"ע (או"ח, יו"ד, אה"ע, חו"מ), לומדים מפ' העקידה?

10. כמה פעמים כתוב תאריכי ראש חודש בתורה, והיכן?

11. היכן מרומז בתפילה שאומרים כל יום, פירוש רש"י בפסוק ראשון של פרשת בראשית?

12. איזה מופת היה הגדול מכל המופתים?

קריאת התורה

13. איך יתכן ספר תורה כשר ומהודר, ומותר רק לאדם אחד לקרוא בו?

14. איזה פרק בתורה, לפעמים עולים בה שני עליות, לפעמים שלושה עליות, ולפעמים ארבעה עליות?

15. בימים שקורים "הפטרה", אומרים קדיש לפני עליית המפטיר, מתי אומרים קדיש אחרי עליית המפטיר לפני קריאת ההפטרה?

16. מתי אומרים קדיש באמצע ההפטרה?

תפילה

17. באיזה תפילה אם חיסר אות י' אחת בדיעבד לא יצא?

18. מתי מותר לומר קדושה בלי מנין?

19. מתי אומרים "אשרי" בתפילת ערבית?

20. איזו מכה מעשר המכות במצרים מוזכרת בתפילה?

21. היכן רמזה שנת השמיטה בתפילת שמונה עשרה?

22. איפה מוזכר "דן" בתפילה?

23. איפה יש בתפילה את האות מ' 3 פעמים ברציפות?

24. איזה פסוק אומרים כל יום ארבע פעמים, בשני וחמישי אומרים חמש פעמים, ובשבת שש פעמים?

25. בשנת תשפ"ה אמרו 'שיר של יום' (לפי סדר הגר"א) שלא יאמרו אותו אח"כ במשך עשרים שנה, מהו?

26. מתי כהן יכול לעלות לברכת כהנים רק בשחרית אבל לא יכול לעלות בתפילת מוסף (לא שתה יין ביתיים)?

ברכות

27. מתי מותר להוציא את השני בברכת הנהנין אף שהמברך לא אוכל כלום?

28. איזה ברכה מברכת המצוות מצוי הרבה אנשים שמברכים אותה כמה פעמים במשך כמה שנים (לא מצוה נדירה), ואח"כ למשך עשרות שנים לא מברכים אותה, (כמו"כ יתכן שאחרי שעברו עשרות שנים הוא יברך שוב אותה הברכה)?

29. איזה פרי בתקופה מסוימת מותר לברך עליו בשבת ולא בחול?

30. שני אנשים אוכלים קרקר עם קצת ריבה, אחד מברך על הקרקר ומותר את הריבה והשני צריך לברך גם על הריבה, הכיצד?

31. איך יתכן שנתחייב בברכת "מעין שלש" ו"בורא נפשות", ואח"כ חזר ואכל עוד, ונפטר מברכת "בורא נפשות"?

- ג. **אה"ע**, עבד שהיו לו בנים עבדים ונשתחרר, לא יוצא מצות פרו ורבו בילדים עבדים (**שו"ע** ס' א' סעיף ז'), שנאמר "שְׁבוּ לָכֶם פֶּה עַם הַחֲמֹר" (בראשית כ"ב, ה'), עם הדומה לחמור (**יבמות** ס"ב, וכן קידושין לא תופסים בעבד ושפחה (**שו"ע** אה"ע ס' מ"ד סעיף ח') משום שדומה לחמור (**קידושין** ס"ח).
- ד. **חרי"מ**, שור שנגח אשה ויצאו ילדיה פטור מלשלם דמי וולדות, אבל אם נגח שפחה ויצאו ילדיה חייב, כמו שור שנגח חמור משום יעם הדומה לחמור (**שו"ע** ס' ת"ה סעיף ג').
10. א. ראש חודש ניסן, "ביום החדש הראשון באחד לחודש" (שמות מ', ב').
- ב. ראש חודש אייר, "באחד לחודש השני" (במדבר א', א').
- ג. ראש חודש סיון, "בחדש השלישי... ביום הזה באו" (שמות י"ט, א').
- ד. ראש חודש אב, "בחדש החמישי באחד לחודש" (במדבר ל"ג, ל"ח). וכן, "בחדש העשירי באחד לחודש" (בראשית ח', ה') מפרש **רש"י** (שם): זה אב, שהוא עשירי למרחשון שהתחיל הגשם, (ולרבי יהושע ראש חודש שבט, שהוא עשירי לאייר).
- ה. ראש חודש תשרי, "ובחדש השביעי באחד לחודש" (במדבר כ"ט, א').
- ו. ראש חודש שבט, "בעשתי עשר חודש באחד לחודש" (דברים א', ג'), (ולרבי יהושע גם ב' נח, כ"ל אות ד').
11. כתב **רש"י**: "ברא אלקים" בתחילה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים והקדים מידת רחמים ושתפה למידת הדין, ע"ש. ובגמרא (**ראש השנה** י"ז): מבואר שזו כוונת הפסוק: "צדיק ד' בקל דרךיו" צדיק מלשון דין, ואח"כ "יחסידי בקל מעשיו", ששיתף עמו חסד שהוא רחמים.
12. כתב **הרמב"ן** (שמות י"ד, ד'): הנני מחזק את לב מצרים ויבואו אחריהם, כי בראותם שנקעו הים לפני בני ישראל והם הולכים ביבשה בתוכו, איך ימלאם לבם לבוא אחריהם להרע להם, "וואין בכל המופתים כפלא הזה".
- קריאת התורה**
13. ספר תורה של מלך, שאסור לאחרים לקרוא בו (**תוספתא** סנהדרין פ"ד ה"ד דכתיב (דברים י"ז, י"ט): "וְקָרָא בּוֹ" הוא ולא אחר).
14. פ' כי תשא מ"פסל לקד" עד "בחלב אמו" (ל"ד, א-כ"ו):
- א. בשבת פ' כי תשא עולים שנים.
- ב. יום ב' של חוה"מ פסח עולים שלושה.
- ג. שבת חוה"מ פסח וסוכות עולים ארבעה.
15. בשחרית של תשעה באב ("ילוח א"י") וספר "**בירו** הלכה" ס' תקנ"ט בשם **ראשונים** ואחרונים דלא כהג"ה **רע"א** (שם).
16. בשבת של ארבע פרשיות, אם שכחו לקרוא שקלים או זכור או שאר פרשיות, וזכרו באמצע ההפטרה, מוציאים ס"ת וקוראים את קריאת ענינו של יום, ואחר ברכה אחרונה אומר קדיש, וקורא הפטרת שקלים בלא ברכה לפני, ואחר ההפטרה מברך הברכות שלאחריה (**משנ"ב** ס' תרפ"ה ס"ק ב'), נמצא שאמרו קדיש באמצע ההפטרה.
- תפילה**
17. כתוב **בשו"ע** (הל' ראש השנה, ס' תקצ"א סעיף ג'), צריך לומר "את מוספי יום הזכרון", כדי לכלול גם מוסף של ראש חודש, וכתב **המשנ"ב** (ס"ק ו') שביום ראשון של ראש השנה אם אמר "מוסף" במקום "מוספ"י חזר, עכ"ל.
18. אם התחלת חזרת הש"ץ היתה במנין ויצאו מקצתן, מותר להמשיך את חזרת הש"ץ ולומר קדושה (**שו"ע** א"ח ס' נ"ה סעיף ג').
19. מי ששכח להתפלל מנחה ומשלים תפילת ערבית פעמיים, י"א שלפני שמתחיל שמונה עשרה פעם שניה לתשלומין של מנחה צריך לומר "אשר"י (**רמ"א** ס' ק"ח סעיף ב') ונ"י **משנ"ב** שם שיש חולקים).
20. מכת בכורות, בשחרית אומרים "מכת בכוריהם הרגת", ובמעריב "המכה בעברתו כל בכורי מצרים", (שאר המכות לא מוזכרות כלל).
21. ברכת "גואל ישראל" היא הברכה השביעית שתיקנה משום שהגאולה העתידה להיות בב"א בשנה שמינית, לאחר המלחמות המתחילות בשנה שביעית (**מגילה** י"ז:).
22. "יא אתה דן אלא כעין הפרט".
23. "יומממלכה אל עם אחר".
- א. "שמע ישראל ד' אלוהינו ד' אחד", אומרים בכל יום ארבע פעמים, לפני שחרית בברכת "לעולם יהא אדם", ובקריאת שמע של ערבית ושחרית, ופועם רביעית בקריאת שמע שעל המיטה.
- ב. בשני חמישי בסוף תפילת "והוא רחום" אומרים "ווחן אום המיוחדים... ואומרים שמע ישראל".
- ג. בשבת אומרים גם בהוצאת ספר תורה, ובקדושה של מוסף.
25. ישיר של יום' השיק ליום שיש של פסח (תהילים ס"ו) אומרים רק כשחל יום א' של פסח במוצש"ק, ויום ו' של פסח חל בערב שבת, דאלי"כ באחד מהימים אומר שיר של שבת וממילא לא מגיעים ליום השישי.
26. כהן בן ארץ ישראל במנין של בני חו"ל ביו"ט שני של גלויות, יכול הכהן לעלות לברכת כהנים בשחרית, אך אינו יכול לעלות בתפילת מוסף דאין לו שייכות למוסף זה (**הגה"ת** **רע"א** א"ח ס"ו ס' קכ"ח, וע"ע "**שערי תשובה**" ס' תצ"ו, שו"ת "**שבט הלוי**" ח"ג תשי" צ"ו אות א').
- ברכות**
- א. מי שמברך לקטנים יכול לברך כדי להוציאם, ואפילו לילד אחר

- שאינו בנו גם יכול להוציא (**שו"ע** ס' קס"ח סעיף י"ט, **משנ"ב** ס"ק צ"ג).
- ב. בליל הסדר יכול להוציא בברכת הפת אף שהוא עצמו לא אוכל כיון שיש חיוב לאכול כזית מצה, וכמו כן בליל א' דסוכות יכול להוציא אף שאינו טועם בעצמו (**משנ"ב** ס' קס"ח ס"ק צ"ה).
28. ברכת "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", שמברכים בברית מילה על כל בן שנולד, ואח"כ מפסיקים, ואם לאחר חמישים שנה כיבדוהו בסנדקאות באופן שאבי הבן לא נמצא, בזה נוהגים שהסנדק מברך ברכה זו (**רמ"א** יו"ד ס' רס"ה סעיף א').
29. אתרוג בימי סוכות שהוקצה למצוותו יש להימנע מלהריח אותו, אבל בשבת שאינו ראוי למצוה מותר לכתחילה להריח ולברך עליו (**שו"ע** ס' תרנ"ג סעיף א' ו**משנ"ב** ס"ק ב').
30. מי שידע מראש שיאכל קרקק עם ריבה, היא נחשבת לטפל ופטור מלברך עליה, אבל זה שמראש לא חשב כלל על הריבה בשעת ברכתו ורק אח"כ רצה להוסיפה, לא נפטר בברכת העיקר וצריך לברך עליה בנפרד ("**חוט שני**" שבת ח"ב עמ' ש').
31. אכל כזית עוגה וכזית תפוח, הרי חייב שתי ברכות מעין שלוש וברכת "בורא נפשות", ואם חזר ואכל פרי משבעת המינים, מזכיר בברכת מעין שלוש גם "על הפירות", וממילא פטור מלברך "בורא נפשות" על התפוח (**שו"ע** ס' ר"ח סעיף י"ג).
32. אם בירך על בשמים ישהכל נהיה בדברו" יש סוברים שבדיעבד יצא (**תוספות** ברכות מ"ג. ד"ה ועל הדס בשם י"מ, **משנ"ב** ס' רט"ז ס"ק י"ג).
- עניני קדשים**
33. הפריש קרבן תודה ואבד, הפריש קרבן אחר, ולאחר שהקריבו מצא את הראשון, ומקריבים הראשון לשם תודה אבל בלי לחם (**מנחות** פרק ז' משנה ד').
34. עגלה ערופה (**סוטה** פרק ט' משנה ה').
- א. כבשי עצרת שנקרא זבחי שלמי ציבור (**זבחים** פרק ה' משנה ה').
- ב. שלמי תודה (**זבחים** שם משנה ו').
- ג. שלמי נזיר (**זבחים** ל"ו:).
- ד. חגיגת ארבעה עשר, שנקרא גם שלמי פסח (**זבחים** שם).
- א. מוס, ערל, אונן, פרוע ראש, שתוי, קרוע בגדים ועוד, פסולים לעבודת כהנים, וכשרים לעבודת הלויים.
- ב. בן חמישים שנה פסול ללוי לעבודת משא, וכשר לכהן (משנה **חולין** כ"ד).
- שולחן ערוך**
37. **שו"ע** (א"ח ס' נ"ט): "ברוך אתה ד'... מלך העולם יוצר אור ובורא חושך...".
38. בהלכות מילה (ס' רס"ו סעיף א'), שאם יש צרעת במקום ערלה, מצות מילה דוחה את הלאו של קציצת הבהרת.
39. א. **שו"ע** ס' ר"ד סעיף א', שלושים סוגי מאכלים שמברכים עליהם ברכת "שהכל".
- ב. **שו"ע** ס' תקי"פ סעיף ב', עשרים ואחד תאריכים שראוי לצום בהם.
40. א. הגיע ר"ח כסלו ולא ירדו גשמים, בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור ב' וחמישי ב' וכו' (א"ח ס' תקע"ה סעיף ב'), ואין גוזרים תענית על הציבור בראש חדש אלא מתחילים מב' לחודש (ס' תקע"ב סעיף ב').
- ב. כתב **הרמ"א** (יו"ד ס' י"א סעיף ד') מקצת שוחטין נוהגין שלא לשחוט שום אווז **בטבת ושבט**, אם לא שאוכלין מלבה, משום שקבלה היא שיש שעה אחת באותם חדשים אם שוחט בה אווז, ימות השוחט אם לא אוכל ממנה, ונוהגין לאכול מן הלב.
- משנ"ב**
- א. אסור לקרוא רשימה של דברים שצריכים לסעודת שבת, אבל שמש מותר לקרוא מתוך הקרב כדי שלא יטעה ויביא לידי חורבן, ותקלה כעובדה דקמצא ובר קמצא (**משנ"ב** ס' ש"ז ס"ק מ"ז).
- ב. איתא **בשו"ע** (ס' קנ"ג סעיף ט"ז) מי שהשאיל ביתו לבית כנסת, ויש לו מריבה עם אחד מהקהל אינו יכול לאסרה עליו. ומפרש **המשנ"ב** (ס"ק פ"ח) משום חסד דרבינו גרשום שחששו לבזיון דההוא גברא, וכמובא בגמרא (**גיטין** נ"ז). והיינו שסילקו בר מצא באמצע הסעודה והתבזה לעין כל, והלך והלשין על היהודים ומוזה גרם חורבן הבית.
- ג. כתב **מגן אברהם** משמע קצת **בגיטין** (דף נ"ו) במעשה דבר קמצא שהיה מותר לעבור על ל"ת מפני אימת המלכות דעכו"ם, והאחרונים מפסקים ע"ז דהתם פיקוח נפש היה (**משנ"ב** ס' תרנ"ו ס"ק ט').
42. כתב ב"י **זוהרי**: סמך "ותחת הסרפד יעלה הדס" וסמך ליה "שמך שְׁכַת מְחַלְלו" (ישעיהו נ"ו, ב'), לרמוז שיש ענין להריח הדס של לולב במוצאי שבתות כיון שאיתעבד בה מצוה אחת (**משנ"ב** ס' רצ"ו ס"ק ח').
43. ישעטנ"י לשון 'שטן עז' והם ב' מקטרגים גדולים (**משנ"ב** ס' ל"ו ס"ק ט"ו בשם ספר "**איגרת הטיול**").
44. כתוב **בשו"ע** (ס' ת"ק סעיף ג') אין נוקבין נקב בבשר בסכין לתלותו בו, וכתב **המשנ"ב** (ס"ק ט"ו) בשם **פמ"ג** לכונ"ע מותר לעשות נקב באפיקומן לתלותו.
45. בהלכות קידוש לבנה (ס' תכ"ו ס"ק א') לענין קטן שהגיע לחינוך אם חייב בקידוש לבנה, שתלוי בפלוגתא הג"ל.